

29.4.2014

Akp/2

Päätöshistoria

Liikennelaitos -liikelaitos (HKL) HKL-Infrapalvelut 10.4.2014

HEL 2012-013320 T 10 03 02 01

Kaupunkisuunnitteluvirasto on pyytänyt HKL -liikelaitokselta kannanottoa Eläintarhan alueen maankäytön periaatteista.

Eläintarhan alue on keskeisellä paikalla Helsingin joukkoliikenteen kannalta. Sitä ympäröi raitiotieradat kolmelta suunnalta ja rautatie neljänneltä. Lisäksi alueen poikki on kaavailtu rakennettavan Pisara-radan rautatietunnelin. Lähistöllä on myös Pisaran ja Töölön metron suunnittelut asemat. Eläintarhan alueelle on suunniteltu rakennettavaksi lisää liikunnan, urheilun ja palvelujen toimintoja.

HKL -liikelaitos kannattaa Eläintarhan alueen nykyistä tehokkaampaa hyödyntämistä. Hyvät joukkoliikenneyhteydet mahdollistavat suunniteltujen toimintojen toteuttamisen alueelle. Samalla kun aluetta kehitetään tulee myös huolehtia, siitä, että joukkoliikenneyhteyksien edellytyksiä ei heikennetä vaan pikemminkin parannetaan. Raitiotieliikenteen sujuvuus alueen ympärillä on edellytys paitsi Eläintarhan myös koko Helsingin raitieliikenteen toimivuudelle. Siksi alueeseen liittyvissä liikenneratkaisuissa tulee painottaa raitieliikenteen sujuvuutta ja hyviä yhteyksiä raitiovaunupysäkeiltä.

Lisätiedot

Artturi Lähdetie, projektipäällikkö, puhelin: 310 35245
artturi.lahdetie(a)hel.fi

Sosiaali- ja terveystieteiden virasto Talous- ja tukipalvelut 31.3.2014

HEL 2012-013320 T 10 03 02 01

Eläintarhan suunnittelualueen vieressä Nordenskiöldinkadun pohjoispuolella sijaitsee kaksi kaupungin suurta toimivaa sairaala-alueita Laakso ja Aurora. Näitä sairaala-alueita tullaan jatkossa kehittämään vastaamaan tulevaisuuden hoidon vaatimuksia. Eläintarhan alueen maankäytön periaatteissa tulee ottaa huomioon sairaala-alueiden muutokset, jotka voivat olla laajoja esimerkiksi liikenteellisesti, pysäköinnin järjestämisen ja lisärakentamisen osalta. Sairaala-alueiden liittyminen suunnittelualueen mahdollisiin yhteisiin huollon järjestelmiin, kuten huoltotunnelit tai jätehuolto, on kiinnostavaa.

29.4.2014

Akp/2

Lisätiedot

Pirjo Sipiläinen, arkkitehti, puhelin: 310 42256
pirjo.sipilainen(a)hel.fi
Juha Lempinen, arkkitehti, puhelin: 310 24504
juha.lempinen(a)hel.fi

Kaupunginmuseo Kulttuuriympäristöyksikkö 28.3.2014

HEL 2012-013320 T 10 03 02 01

Kaupunkisuunnitteluviraston lausuntopyyntö 6.3.2014

Helsingin kaupunginmuseo – Keski-Uudenmaan maakuntamuseo on tutustunut Eläintarhan alueen maankäytön periaatteisiin ja osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan sekä neuvotellut valtakunnallisesti merkittävän alueen maankäyttöperiaatteista Museoviraston kanssa. Lausunnon sisältö vastaa molempien yhteistä näkemystä asiasta.

Eläintarhan alue sijaitsee Töölönlahden pohjoispuolelle ja on jakautuu junaradan jakamana kahteen erilliseen alueeseen, jotka myös sijaitsevat kahdessa eri kaupunginosassa: Eläintarhan alue Taka-Töölössä ja Alppipuisto Alppiharjun kaupunginosassa. Nyt esillä olevat maankäytön periaatteet koskevat Eläintarhan aluetta.

Asemakaavan muutoksen tavoitteet ja maankäytön periaatteet

Eläintarhan alueelle suunnitellaan paikkoja uusille toiminnoille, uusia kulkuyhteyksiä, palveluja ja toimintamahdollisuuksia säilyttäen Eläintarhan maisema- ja kulttuuriarvot. Kaavatyössä määritellään alueet, joita kehitetään puistokäytössä ja alueet, joilla käyttötarkoitus voidaan muuttaa. Suunnittelun lähtökohtia ovat Eläintarhan käyttöarvot, kulttuurihistoriallisesti arvokas kaupunkipuisto ja kansallismaisema sekä alueella sijaitsevat urheilulaitokset ja avoimet, yleisön käytössä olevat kentät. Maankäytön muutosalueiksi on merkitty Mäntymäen puiston ja -kentän osa, kortteli 515, Nordenskiöldinkadun ja Pohjoisen Stadiontien varsi, Helsinginkadun kulma, Kaupunginpuutarhan alue ja Eläintarhan kulman alue. Muutosalueita ovat myös maanalaiset tilat Mäntymäen kenttä, Mäntymäen puistoalueen kallioresurssit, Olympiastadionin maanalaiset tilat, Kaupunginpuutarha ja Uimastadionin kallioresurssit, Pohjoisen Stadiontien kallioresurssit ja Pallokenttien alaiset tilat.

Voimassa olevassa Helsingin yleiskaava 2002:ssa Eläintarhan alue on merkitty kaupunkipuistoksi. Alueella on kulttuurihistoriallisesti, rakennustaiteellisesti ja maisemakulttuurin kannalta merkittäviä

---

kohteita. Alueella on voimassa useita eri-ikäisiä asemakaavoja. Valtakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (RKY 2009) olympiarakentamisen kohteina edustavat Olympiastadion, Töölön kisahalli ja uimastadion.

Eläintarhan alueesta on laadittu ympäristöhistoriallinen selvitys (tilaaja: Ksv ja Liikennevirasto, 2013). Työssä esitetään alueen rakentumisen historia ja arvio alueen nykytilanteesta, säilyneisyydestä sekä määritellään alueen vaalittavat ominaispiirteet ja alueen kulttuurihistorialliset arvot ja suojelutavoitteet. Eläintarhan alueen asemakaavatyön yhteydessä on arvioitava, onko selvitys riittävä asemakaavan tarpeisiin. Museoviraston liikuntapaikkainventoinnissa on inventoitu Eläintarhan liikuntapuisto alueena ja siellä sijaitsevat urheilurakennukset.

OAS:in perusteella ei vielä voida arvioida millaisia todellisia vaikutuksia maankäytön muutosalueilla on kulttuuriympäristöön. Helsingin kaupungin museo ja Museovirasto ovat kaavatyössä osallisia kulttuuriympäristön vaalimisen asiantuntijoina. Alueen tarkemmat suojelutavoitteet tullaan esittämään kaavatyön yhteydessä.

Eläintarhan alueen kulttuurihistorialliset arvot

Eläintarhan alueen muodostuminen sai alkunsa Töölönpuiston suunnittelusta. Töölön puistoyhtiö vuokrasi maat, laaditutti alueelle puistosuunnitelman ja aloitti puiston rakentamistyöt vuonna 1852. Krimin sodan vaikutusten vuoksi rakennustyöt keskeytyivät. Helsinki – Hämeenlinna junaradan rakentaminen jakoi alueen vuonna 1859–1861. 1870-luvulle tultaessa puisto oli jo rakennettu pitkälle. Puisto siirtyi vuokrasopimuksen päätyttyä Helsingin kaupungille vuonna 1876. Eläintarha oli suosittu kaupunkilaisten ulkoilualue jo 1800-luvun lopulla.

Arkkitehti Bertel Jungin 1900-luvun alun Keskuspuisto-suunnitelmissa Eläintarha otettiin osaksi laajaa viheraluetta ja kaupunginvaltuuston päätöksessä vuonna 1914 ehdotetut alueet, Eläintarha mukaan lukien, varattiin Helsingin Keskuspuistoksi. Eläintarhan alueella on pitkä, edelleen aktiivinen historia kaupunkilaisten liikunta- ja virkistysalueena ja Eläintarhan liikuntapuistossa on useita suomalaisen urheilupaikkarakentamisen avainkohteita.

Eläintarhan nykyinen alue voidaan nyt kaavoitettavan alueen sisällä jakaa erilaisiin toiminnallisiin kokonaisuuksiin. Alueilla on eriaikainen syntyhistoriansa ja siten omat kulttuurihistorialliset ominaispiirteensä ja

---

arvonsa. Olympiastadionin lukuun ottamatta alueen kulttuurihistoriallisesti merkittäviä rakennuksia ja alueita ei ole suojeltu.

Eläintarhan yleisurheilukenttä oli ennen Olympiastadionin valmistumista Suomen tärkein urheilukenttä. Kenttä rakennettiin 1903–1913. Urheilukenttä muodostaa lähiympäristöineen kulttuurihistoriallisesti yhtenäisen ja hyvin säilyneen liikuntaympäristökokonaisuuden.

Pallokenttien alue syntyi vuonna 1915 kun yksityinen osakeyhtiö Ab Bollplan perusti yksityisen pallokentän, Bolliksen, Eläintarhan luoteisosaan. Kentät siirtyivät kaupungille vuonna 1939 olympialaisvalmistelun yhteydessä. Jalkapallostadion rakennettiin 2000-luvulla harjoituskenttien päälle. Alueella on edelleen kuusi jalkapallokenttää. Nurmipintaiset pallokentät ovat muodostaneet vanhan laakson avoimeen maisemaan toiminnallisen alueen, jonka käyttö on säilynyt muuttumattomana jo sata vuotta.

Olympiastadion on suojeltu rakennussuojelulain nojalla 19.10.2006 (YM6/531/2006). Arkkitehtien Toivo Jäntti ja Yrjö Lindgrenin suunnittelema stadion valmistui vuonna 1938. Olympiastadionin kokonaisuuteen kuuluvat rakennuksen etelä- ja pohjoispuolella sijaitsevat, alkuperäiseen sommitelmaan kuuluneet aukiot ja niiden muodostamat tilasarjat ja istutukset. Kokonaisuuteen ja alkuperäiseen sommitelmaan kuului avoin akseli keskustaan ja Töölönlahden suuntaan. Olennaista oli myös väljyys stadionin ympärillä ja tornin näkyminen kauas. Stadionin kaupunkikuvallisesti ja toiminnallisesti liittyviä tärkeitä ympäristön osia ovat saapumistiet ja aukiot pohjoisessa ja etelässä, kevyen liikenteen reitit stadionin sivuitse, metsäinen puistomaisema stadionin arkkitehtuurin rinnalla sen itäisivulla.

Olympiastadion on Eläintarhan ulkoilu- ja liikunta-alueen maamerkki ja alueen urheilurakennusten keskushahmo. Sillä on valtakunnallista merkitystä maamme urheiluelämän keskeisenä symbolirakennuksena, sekä modernin arkkitehtuurin yhtenä merkkiteoksena. Stadionin ja sen ympäristön kulttuurihistoriallisen arvon säilymisen kannalta keskeisiä kysymyksiä on, että rakennus säilyy jatkossakin alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan (suurtapahtumat, huippu-urheilu, liikuntapaikka). Sen arkkitehtuurin ja ympäristön historiallisten piirteiden tulee säilyä.

Uimastadionin rakennustyöt aloitettiin vuonna 1938 Helsingin vuoden 1940 olympialaisten suorituspaikaksi ja se toteutettiin maamme ensimmäisenä maauimalana. Suunnittelusta vastasi arkkitehti Jorma Järvi. Sodasta johtuen olympialaiset peruuntuivat ja myös uimastadionin rakennustyö jäi keskeneräiseksi. Uimala avattiin yleisölle

---

vuonna 1947. Kaupunginpuutarhuri Bengt Schalin laati sisääntuloalueen suunnitelman, jonka mukaan polut ja istutukset toteutettiin. Uimastadion ympäristöineen muodostaa yhdessä Olympiastadionin kanssa Helsingin olympiahistoriasta kertovan valtakunnallisesti merkittävän ja säilytettävän kokonaisuuden.

Töölön Kisahalli Olympiastadionin lounaispuolella on RKY 2009-alueeseen kuuluva, kulttuurihistoriallisesti merkittävä rakennus, joka rakennettiin alun perin messu- ja näyttelykäyttöön 1934. Rakennuksen suunnittelivat arkkitehdit Risto-Veikko Luukkonen ja Aarne Hytönen. Messuhallin laajennus valmistui vuoden 1952 olympialaisiin.

Kaupunginpuutarha on eri-ikäisistä osista muodostunut ja historiallisesti kerrostunut kokonaisuus, jonka vanhimmat istutukset ovat peräisin 1850-luvun jälkeen rakennetusta Töölönpuistosta ja vanhimmat rakennukset 1880-luvulta. Talvipuutarha 1893, Villa Jyränkö 1909 jne. Alueella sijaitsevat myös kaupunginpuutarhan tuotantoalueet. Alue on toiminut Kaupunginpuutarhana yli sata vuotta ja sillä on merkittäviä kulttuurihistoriallisia ja puutarhataiteellisia sekä kasvilajistollisia arvoja.

Mäntymäki on kaupunkikuvallisesti merkittävä viheralue, jolla on kulttuurihistoriallisia arvoja. Vaalittava ominaispiirre on harvinainen mäntypuisto, vaikka nykytilanne onkin lehtipuuvaltainen. Entisen Savilan pumppaamon alueella sijaitsevan 1930-luvulta peräisin olevan pumppaamorakennuksen mahdollinen suojelu voidaan määrittää vasta sen kunnan perusteella. Mäntymäen kentän laidalla sijaitsee lisäksi kulttuurihistoriallisesti merkittävä, vuoden 1952 olympialaisiin valmistunut entinen käymälärakennus.

Helsingin jäähalli rakennettiin Nordenskiöldinkadun varrelle arkkitehtien Jaakko Kontio ja Kalle Räike laatimien suunnitelmien mukaan ja se valmistui vuonna 1966. Jäähalli edustaa alueella urheilurakentamisen jatkumossa 1960-luvun vaihetta ja rakennuksella on selviä kulttuurihistoriallisia arvoja arkkitehtuurinsa, mutta myös käyttöhistoriansa vuoksi.

Kaava-aluetta koskevat muut hankkeet

Kaupunginmuseon on lausunut Pissararadan asemakaavahankkeen yhteydessä Eläintarhan alueeseen liittyen (29.11.2013). Lausunnossa esitettiin alueen kulttuurihistoriallisesti ja kaupunkikuvallisesti ja/tai maisemallisesti arvokkaan alueen huomioon ottamista kaavamääräyksissä esimerkiksi alueellisia suojelumääräyksiä antamalla ja huomioimalla tulevien maanpäällisten rakenteiden sovittamista huolellisesti ympäristöönsä.

29.4.2014

Akp/2

Lisätiedot

Johanna Björkman, tutkija, puhelin: +358 9 310 36473
johanna.bjorkman(a)hel.fi

Rakennusvirasto 26.3.2014

HEL 2012-013320 T 10 03 02 01

Keskuspuisto

Eläintarhan aluetta tulee kehittää osana Keskuspuistoa. Alue on tärkeä nivel Töölönlahden kansalaistorin sekä Eläintarhan maisemapuiston ja metsäisen keskuspuiston välillä. Olympiastadion ympäristöineen, siihen liittyvät kentät ja Uimastadion muodostavat kulttuurihistoriallisesti arvokkaan urheilu- ja virkistysalueen.

Töölönlahden ja Eläintarhan maisema

Mäntymäki, kaupunginpuutarha Talvipuutarhoineen ja Eläintarha muodostavat Töölönlahden pohjoispään maisematilan ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaan maisemakokonaisuuden. Rakennusmassojen tuonti tähän maisematilaan voi vaarantaa maisema-arvoja. Töölönlahden ja Töölönlahteen purkautuvan puron laakso ja maisemaa rajaavat lakialueet tulee säilyttää ensisijaisesti viheralueina puustoisia alueita vaalien.

Tapahtuma-aukiot ja massatapahtumat

Helsingin kaupungin strategiassa tapahtumien järjestäminen on nostettu tärkeäksi toiminnaksi. Olympiastadionin edustan aukiot on kantakaupungin tärkein suurille massatapahtumille vuokrattavissa oleva paikka. Nämä aukiot ovat myös maisemahistoriallisesti arvokkaita ja ne tulee säilyttää avoimina. Ne myös palvelevat Olympiastadionilla järjestettäviä tapahtumia.

Urheiluhallit ja -kentät

Uusi urheilurakentaminen tulee sovittaa maisemaan ja kaupunkirakenteeseen liittämällä se esimerkiksi tiiviisti korttelirakenteeseen ja olemassa olevan jäähallin massoihin. Uusi mahdollinen urheiluhalli tulee rakennusviraston mielestä sijoittaa alueen pohjoisosaan jäähallin läheisyyteen Nordenskiöldinkadun varteen. Näin sen huolto tukeutuu jo vilkkaasti liikennöityyn katuun.

Kaupunginpuutarhan kehittäminen

Kaupunginpuutarha Talvipuutarhoineen on valtakunnallisesti merkittävä puutarha. Puutarhan toiminta, joka on jatkunut yli sata vuotta

---

keskeytyksittä, on merkittävästi vaikuttanut Helsingin puistojen kehittymiseen ja puistokulttuuriin. Jos kaupungin puutarhan toiminta siirretään muualle, on aluetta kehitettävä kulttuurihistoriallisesti arvokkaana puutarhakulttuurin keitaana ja matkailukohteena.

Rakennusviraston mielestä alueen toimintakonseptia tulee muuttaa avoimemmaksi lisäämällä asukkaille ja matkailijoille suunnattuja palveluita ja ajanviettomahdollisuuksia. Myös ravintolatoimintaa tulee kehittää alueella. Kaupunginpuutarhan alueesta voidaan kehittää puutarhakulttuurin keidas, jossa viljelyn ja puutarhaharrastajien tarvitsemat palvelut ja kaupallinen toiminta ovat tarjolla samassa paikassa. Esimerkkejä tällaisista onnistuneista kohteista, joiden rahoitus ja toiminta ei ole kaupungin vastuulla, löytyy eri puolilta Suomea ja maailmaa.

Kaupunginpuutarhan toiminnan osana on aina ollut taimiviljely ja kaupungin lahjoituksena saaman Talvipuutarhan ylläpito on hyötynyt tästä toiminnasta. Kaavan vaikutusten arvioinnin yhteydessä tulee tutkia, miten kaupunginpuutarhan toiminnan muuttaminen vaikuttaa talvipuutarhan ylläpidon kustannuksiin ja talouteen.

Rakennusviraston mielestä säilyvän Talvipuutarhan alueesta on laadittava asemakaava, joka turvaa kulttuurihistoriallisesti arvokkaan puutarhakohteen säilymisen ja kehittymisen vetovoimaiseksi matkailu- ja virkistyskohteeksi.

Hanke maanalaisesta lumensulatustilasta

Mäntymäkeä on tarkasteltu mahdollisen lumensulatusluolaston sijoituspaikaksi. Sen sijainti palvelee koko kantakaupunkia ollen talvikunnossapidon onnistumisen kannalta strategisesti hyvä. Lumenkuljetuksen liikennejärjestelyt ja luolaston tilavaraukset tulee sisällyttää maankäytönsuunnitteluun.

Kehitettävät reitit

Koko alueen ulkoilureittiyhteydet vaativat parantamista. Rakennusvirasto ehdottaa, että maankäytön suunnittelun yhteydessä on tutkitaan erityisesti kävely- ja pyöräilyreittien sujuvuuden parantamista. Yhteydet pohjois-eteläsuunnassa, erityisesti stadionin länsipuolinen reitti, vaatii parantamista. Jalankulku- ja pyöräily-yhteys Alppilaan parantaisi viheralueiden saavutettavuutta idästä päin. Myös Hesperianpuiston suunnasta tuleva reitti pohjoiseen Mäntymäelle päin ei ole riittävän sujuva tällä hetkellä.

Lisätietojen antajat toimivat rakennusviraston edustajina asemakaavayhteistyössä.

29.4.2014

Akp/2

Lisätiedot

Anu Kiiskinen, aluesuunnittelija, eteläinen suurpiiri, puhelin: 310 38419
anu.kiiskinen(a)hel.fi

Marko Jylhänlehto, suunnitteluinsinööri, puhelin: 310 38237
marko.jylhanlehto(a)hel.fi
